

မွယ်တက်သစ်ခွများ နှင့် ၎င်းတို့၏စပ်မျိုးများ

Climbing Orchids and Their Hybrids

မင်းဝင်းထိန်
(B.Ag)

စာရေးသူအမှာ

ဤစာအုပ်ကိုဖတ်တော့မည်ဆိုလျှင်၊ သစ်ခွပန်စိုက်ပျိုးရေး အခြေခံ ဗဟုသုတကို လေ့လာ သိရှိပြီး သစ်ခါအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း (Classification) ကို အတန်အသင့်နားလည်ရန်လိုအပ်ပါ သည်။ ၎င်းအတွက် အခြေခံလက်တွေ့ စိုက်ပျိုးနည်းစနစ် စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်ပါ သည်။

ဤစာအုပ်သည် သစ်ခါမျိုးစုဆောင်းရေးသမားများအတွက် အဓိကမကျသော်လည်း ဧက ကျယ်၊ နေရာကျယ်ရှိနေကြသော သစ်ခွပန်းစီးပွားဖြစ် စိုက်ပျိုးလိုသူများအတွက် သစ်ခွဖြတ်တံပန်း ပွင့်များထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းကို စိတ်ဝင်စားမည်ဆိုလျှင် နွယ်တက်သစ်ခွများနှင့် ၎င်းတို့၏ စပ်မျိုး အုပ်စုများ (Climbing Orchids and their Hybrids) အကြောင်းကို လေ့လာသင့်ပေသည်။

နွယ်တက်သစ်ခွပင်များ၏ မူလဗီဇနှင့် မျိုးစပ်ခြင်းဖြင့် ပြောင်းလဲလာသော ဗီဇများကိုသိရှိပြီး စီးပွားရေးအရ တွက်ခြေကိုက်နိုင်မည့် စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်များကို စာရေးသူကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ စိုက်ပျိုးခြင်းမှ ရရှိလာသော အတွေ့အကြုံများပေါင်းစပ်၍ ရေးသားထားပါသည်။

မည်သို့ဆိုစေ သစ်ခွပန်ဖြတ်ဈေးကွက်ကို စိတ်ဝင်စားပြီး စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးလိုသူများ အတွက် ပိုမိုသောနည်းပညာဖွံ့ဖြိုးမှုအကြံအစည်များ တစ်စုံတစ်ရာသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိ မည်ဆိုလျှင်ပင် ကျွန်တော် ဤစာအုပ်ကို ရေးသားရကျိုးနပ်ပြီဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

သစ်ခွစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဖြင့် မိသားစုစားဝတ်နေရေးကို

ပြေလည်စေသည့်အတွက် ပျဉ်းမ နား၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်တွင်
သစ်ခွအကြောင်းကို မျက်စိဖွင့်သင်ကြားပေးခဲ့သော လက်ဦးဆရာ
ဒေါက်တာစိန်လှဗိုလ် အား အမြဲတန်း သတိရဂါရဝပြု မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ သစ်ခွဖြတ်ပန်းဈေးကွက်ကို တက်လှမ်းနိုင်ကြပါစေ။

စေတနာအနန ှာဖြင့်

မင်ဝင်းထိန် (B.Ag)

မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း (အငြိမ်းစား)

(ဘုရင်မသစ်ခွပန်းမန်)

၂၅၂, B လမ်း၊ ရွှေနံသာ၊ မင်္ဂလာဒုံမြို့နယ်၊

M 3, ပန်းမန်အရောင်းဆိုင်၊ မြေပဒေသာကျွန်း

အမှတ် ၃၀၉/၃၁၂၊ ပန်းမန်ပြပွဲပြိုင်ပွဲကွင်း၊ မင်းဓမ္မ၊ မရမ်းကုန်းမြို့နယ်။

*

နိဒါန်း

ရှည်လျား၍ နွယ်တက်သော ဤသစ်ခွမျိုးများကို Stick vandaနှင့် Spider အုပ်စုဟု လွယ်ကူစွာ မှတ်မိနိုင်ကြပါသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက အရှေ့တောင်အာရှတွင် မျိုးစပ်ပြီးစိုက်ပျိုးခဲ့ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် spider သစ်ခွကဲ့သို့ ပန်းပွင့်ပုံစံပွင့်သော စပ်မျိုးသစ်ခွအုပ်စုများကို မလေးရှား၊ စင်္ကာပူနိုင်ငံများတွင် စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးခဲ့ကြပါသည်။

ဗင်ဒါ၊ ရီနန်သီရာ၊ စပိုင်ဒါနှင့် ငှင်းတို့၏ စပ်မျိုးများသည် အပူပိုင်းဒေသတွင် လွယ်ကူစွာ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းကြပြီး အရှေ့အာရှနှင့် ဥရောပဈေးကွက် သို့ ဖြတ်ပန်းများ ထုတ်လုပ်တင်ပို့မှုတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာသိ၊ အောင်မြင်မှု ရရှိခဲ့ကြသည်။

အပူပိုင်းဒေသ သစ်ခွဖြတ်ပန်းစိုက်ပျိုးသူများ၏ အထူးအားသာချက်မှာ ထိုသစ်ခွအုပ်စုများ သည် အနွေးဓာတ် (warmth) နှင့် နေရောင်ခြည် (sunlight) မြောက်များစွာ လိုအပ်သည့်အတွက် သမအအေးပိုင်းဒေသနိုင်ငံများအဖို့ မှန်ရုံငယ်များတွင်ပင် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းရန် အလွန်ခက်ခဲသည့် အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

*

သဘာဝအလေ့အထ

၎င်းတို့သည် မြေမှာ မူလစတင်ပြီး သစ်ပင် (သို့မဟုတ်) ချုံပင်များကို တွက်ကပ်ပေါက် ရောက်ကြသည်။ ၎င်းတို့တွင် လေရှုမြစ်များ (aerial roots) ရှိပြီး သင့်တော်သော အမှီတစ်ခုခုကို တွယ်ကပ်ထားသည်။ မြေစိုက်သစ်ခွ (terrestrial orchids) များထက် ရေစီးရေလာကောင်းမွန် သော အဆွေးဓာတ် (composts) များကို လိုအပ်ကြပါသည်။ သစ်ဆွေးဓာတ်ကို ရရှိခြင်းကြောင့် အမြစ်များသည် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ရှိပြီး နေရောင်ကိုလှ၍ အပင်များ သန်စွမ်းကြံ့ခိုင်ကာ ပန်းပွင့်များ ကောင်းစွာဖြစ်ထွန်းစေသည်။

အချို့မှာ သစ်ကပ်သစ်ခွ (Epiphytic orchid) များကဲ့သို့ ပြုမူ၍ သစ်ပင်တွင် တွယ်ကပ် ပေါက်ရောက်သည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာ *Aerides* စာကလေးသစ်ခွမျိုးစုများသည် နွယ်တက် သစ်ခွများဖြစ်သော်လည်း သစ်ကပ်သစ်ခွကဲ့သို့ ပြုမူသည်။ နွယ်တက်သစ်ခွများသည် ပင်စည်ရှည် လျား၍ အရွက်ထိပ်များ အပေါ်သို့ ဆက်လက်ကြီးထွားစေသည့် ပင်စည်ထီးတည်း (monopodial orchids) အုပ်စုများ ဖြစ်ပါသည်။

အရေးကြီးသောအချက်အလက်များ

၁။ နွယ်တက်သက်ခွများကို မြေအိုးကြီးများဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မြေချ၍ အခင်းလိုက်သော် လည်းကောင်း၊ သစ်သားအမှီတိုင်ဖြင့် လေရှူမြစ်များကို ထောက်တွယ်စေပြီး စိုက်ပျိုး ကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် နေရာကျယ် အပေးအယူ ကောင်းကောင်းလိုအပ်ကြပါသည်။

၎င်းတို့သည် နေရောင်ရရှိသည့်နေရာသို့ အမြင့်ပေများစွာ လှတက်ရသည့်အတွက် ရွှေ့ ပြောင်းရန်မလွယ်ကူပေ။ ထို့ကြောင့် ဖြတ်ပန်းပွင့်များ ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း၌ နွယ်တက်သစ်ခွ အုပ်စုများမှာ အရေးကြီးသော်ငြားလည်း မိမိ၏ အဖိုတန်နေရာကို မပေးနိုင်သော သစ်ခွစုဆောင်း ရေးသမားများအတွက် အဓိက ကျမည်မဟုတ်ပေ။

၂။ မြေချအခင်းလိုက် စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့်၊ သစ်ဆွေးအောက် အမှောင် (darkness) တွင်၊ ဖုံးကွယ် နေသော အမြစ်အစိတ်အပိုင်းများ (Basal roots) ကို လေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကျန်းမာသန် စွမ်းသော အမြစ်သည် အမှောင်တိုးထားသဖြင့် အရောင်ဖျော့တော့ပြီး၊ အမြစ်ထိပ်ထူပိန်း ကြီးထွား ကာ အမြစ်မွှာများမှာ ကွန်ခြာသဖွယ် နေရာဖြန့်ကျက်ထားသဖြင့် အပင်ကိုအထူးသန်စွမ်း ဖြစ်ထွန်း စေပါသည်။ သို့သော်လည်း အမြစ်များကို ရေဝပ်ခြင်းမပြုရန် ဆင်ခြင်သင့်၏ ။

၃။ သစ်ခွအမြစ်သည် အလွန်အရေးကြီး၏ ။ သစ်ခွအမြစ်ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် သစ်ခွပင်စိုက်ပျိုး ဖြစ်ထွန်းမှုကောင်းသည် (သို့မဟုတ်) မကောင်းသည်ကို သိရှိနိုင်ပါသည်။ သစ်ခွ အမြစ်ကျန်းမာမှ အပင်ကိုကောင်းမွန်စွာ

ထိန်းနိုင်မည်။ သစ်ခွတိုင်းသည် အမြစ်မှတစ်ဆင့် ရေနံ အာဟာရဓာတ်ကို ပတ်ဝန်းကျင်မှရရှိပြီး ကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးမှုနေရာသို့ ထောက်ကူပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။

အမြစ်ထိပ်တွင် ကလိုရိုဖီးလ်ရောင်ခြယ် အစိမ်းရောင်ရှိသည့်အတွက် အမြစ်ထိပ်မနာ အောင် ဂရုစိုက်ရပါမည်။ သုတေသနပြုချက်အရ အစိမ်းရောင်တစ်ရှူးရှိသော သစ်ခွအမြစ်ထိပ် သည် အစိမ်းရောင်အရွက်တစ်ရှူးထက် အစာချက်မှုနှုန်း (၃ မှ ၃၆) ဆ အထိ ပိုသည် ဟုဆိုကြ သည်။ သစ်ခွအမြစ်သည် အခြားအပင်၏ အမြစ်နှင့်မတူသော အချက်မှာလည်း ဆဲလ်နံရံထူကြီးပြီး ရေမြှုပ်ကဲ့သို့ (Sponge-like) ရေကိုစုပ်ယူသိုလှောင်ထားနိုင်သည့် (Velamen tissue) ပါဝင်သည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပုံ - (၁) ၊ ပုံ - (၂)

အမြစ်ဖွဲ့စည်းပုံကိုကြည့်ပြီး (၂) မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်။ သဘာဝတွင် သစ်ကပ်သစ်ခွအမြစ် များသည် လေထုနှင့် မိုးရေကို ချက်ချင်းစုပ်ယူနိုင်လေ့ရှိပြီး၊ သစ်ပင်အခေါက်တွင်ကျသော သစ်ရွက်ဆွေး၊ သက်ရှိအဆွေးများကို အစာအဖြစ် စုဆောင်းရယူလေ့ရှိသည်။ မြေစိုက်သစ်ခွအမြစ် များသည် စွတ်စိုသော (သို့မဟုတ်) စမ်းချောင်းနှင့်နီးသော သစ်တောများရှိ သစ်ဆွေးဓာတ်များ တွင် ဖြစ်ထွန်းကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် သစ်ကပ်သစ်ခွကို မြေကြီးအိုးတွင်ထည့်စိုက်ရန်မရသကဲ့သို့ မြေစိုက်သစ်ခွ ကို သစ်ပင်များတွင် တွယ်ကပ်စိုက်ပျိုးရန် မရနိုင်ပေ။ သို့သော် နွယ်တက်သစ်ခါအုပ်စုများသည် သာ အမြစ်ဖွဲ့စည်းပုံ (၂)မျိုးစလုံး ပုံစံကျင့်သုံးနိုင်သဖြင့် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းရန် အထူးလွယ်ကူပါသည်။

